

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการศึกษา

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการศึกษา (Conceptual Framework) หรือ Research Hypothesis ของโครงการวิจัย

2.1.1 แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจครัวเรือน

หน่วยครัวเรือน หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป มีการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือปัจจัยทางด้านการเงินเพื่อให้ได้ประโยชน์แก่ตนหรือกลุ่มตนมากที่สุด หน่วยครัวเรือนประกอบด้วย

1) เจ้าของปัจจัยการผลิต คือ ผู้มีปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ซึ่งอาจมีเพียงชนิดเดียวหรือหลายชนิดก็ตาม เจ้าของปัจจัยจะนำปัจจัยการผลิตที่ตนมีอยู่ให้ผู้ผลิตเพื่อไปผลิตเป็นสินค้าและบริการ โดยได้รับค่าตอบแทนในรูปค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ยหรือกำไร เป้าหมายของเจ้าของปัจจัยการผลิต คือ รายได้สุทธิสูงสุด

2) ผู้บริโภค คือ ผู้ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของเป้าหมายของผู้บริโภค คือ ความพึงพอใจสูงสุด สมาชิกของหน่วยครัวเรือนอาจทำหน้าที่ทั้งเจ้าของปัจจัยการผลิต และเป็นผู้บริโภคไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของหน่วยครัวเรือนจะต้องพยายามหารายได้มาไว้สำหรับใช้จ่ายใช้สอย ส่วนแหล่งที่มาของรายได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม (การพัฒนาเศรษฐกิจ, 2557)

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของเกษตรกร โดยเฉพาะข้อมูลเรื่อง รายได้-รายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตร ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และกิจกรรมนอกการเกษตร ซึ่งข้อมูลรายได้เงินสดเกษตรกร ได้ใช้เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามมาตรการและนโยบายของรัฐบาลผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้ รายได้-รายจ่ายเงินสดที่ใช้ในชีวิตประจำวันของเกษตรกร เป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลานั้น เนื่องจากอาชีพเกษตรกรยังคงมีบทบาทสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวมของไทย นอกจากนี้ข้อมูลการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ข้อมูลด้านสถานภาพหนี้สินและทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของสมาชิกภายในครัวเรือนและแรงงานเกษตร ซึ่งข้อมูลทุกเรื่องมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

เศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรเชิงพาณิชย์ หมายถึง ในการทำเกษตรเชิงพาณิชย์จะเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี สารกำจัดวัชพืช และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หรือค่าแรงงานในการทำเกษตร และนอกจากนี้รายจ่ายหลักในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่มักจะเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อของอุปโภค - บริโภค ประกอบกับราคาผลผลิตผันผวนและตกต่ำ จึงทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะหนี้สิน เมื่อเกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้นมักจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้านการหมุนหนี้ หรือมีการอพยพไปขายแรงงานนอกหมู่บ้าน (เครือข่ายเกษตรกรรวมทางเลือกภาคอีสาน, 2547)

2.1.2 แนวคิดเรื่องหนี้สิน

ผลสำรวจสภาพหนี้ครัวเรือนระหว่างวันที่ 14-20 กรกฎาคม 2557 พบว่า สถานการณ์หนี้ครัวเรือนมีปัญหาหนักที่สุดนับตั้งแต่มีการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2549 หรือในรอบ 9 ปี โดยภาระหนี้ของครัวเรือนในปี

พ.ศ. 2557 คิดเป็นสัดส่วน 74.8% เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีสัดส่วน 64.6% และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน อยู่ที่ 219,158.20 บาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 16.1% แบ่งเป็นหนี้ในระบบ 50.1% และหนี้นอกระบบ 49.1% ทั้งนี้ ปัญหาหนี้ครัวเรือนที่รุนแรงขึ้นเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจซบตัวลงมาตั้งแต่ปีก่อน ทำให้คนต้องกู้เงินเพื่อ จ้างจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันและสร้างสภาพคล่องให้กับธุรกิจ และการที่สถาบันการเงินมีความระมัดระวัง ในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ทำให้ประชาชนกลุ่มคนมีรายได้น้อยจำเป็นต้องวิ่งไปหาแหล่งเงินที่พร้อมปล่อยกู้ จึงพบปัญหาหนี้นอกระบบในระดับที่สูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีระดับเงินเดือนไม่เกิน 1 หมื่นบาท จะเป็น กลุ่มที่มีปัญหาในการชำระหนี้ ซึ่งระดับปัญหาที่รุนแรงขึ้นจะเป็นตัวสำคัญที่บั่นทอนกำลังซื้อและเศรษฐกิจที่ยัง ขยายตัวไม่เต็มที่ สิ่งที่น่าเป็นห่วงมาก ๆ ในขณะนี้คือ ภาครัฐจะต้องอัดฉีดเม็ดเงินเข้าระบบเศรษฐกิจโดยเร็วหรือ ภายในไตรมาส 3 ปีนี้ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้นและประชาชนจะมีรายได้น่ามากขึ้น มีการจ้างงานมากขึ้น ซึ่ง การที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. เข้าไปจัดระเบียบเงินกู้นอกระบบ ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ (ศูนย์ พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2558)

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยการผลิตภาคเกษตรพาณิชย์ที่มีผลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจ ครัวเรือน กรณีศึกษาบ้านต้นผึ้ง ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ เพื่อศึกษาระบบผลิตภาคเกษตรเชิงพาณิชย์ ปัจจัยการผลิต การลงทุนและรายได้สุทธิ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ ครัวเรือน และเปรียบเทียบความมั่นคงของสภาพทางเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร ระหว่างกลุ่มการผลิตภาค เกษตรแบบพันธะสัญญากับโครงการหลวงและกลุ่มตลาดอิสระของชุมชนบ้านต้นผึ้ง ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาและการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่ง ประกอบไปด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลครัวเรือน (สมาชิกในครัวเรือน ข้อมูลด้านแรงงานที่ใช้ในภาคเกษตรของ ครัวเรือน) ตอนที่ 2 รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและผลิตทางการเกษตร (จำนวนพื้นที่ถือครอง ชนิดของพืชที่ ปลูกร ปริมาณผลผลิตที่ได้และราคาต่อหน่วย) ตอนที่ 3 สภาพเศรษฐกิจครัวเรือน (รายได้-รายจ่าย นอกภาค เกษตร/ในภาคเกษตร ทรัพย์สิน หนี้สิน แหล่งเงินทุน เงินออม) ตอนที่ 4 การใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อยังชีพ หรือเพื่อเสริมรายได้ให้แก่ครัวเรือน ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรและความต้องการความช่วยเหลือ ตอนที่ 6 การประเมินปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงของสภาพเศรษฐกิจครัวเรือน เก็บเกษตรกรจำนวน 95 ครัวเรือน จาก ทั้งหมด 116 ครัวเรือน โดยศึกษาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภาคเกษตรเชิงพาณิชย์ด้านการใช้ประโยชน์ ที่ดิน ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ระบบผลิต สภาพเศรษฐกิจ จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 มีระบบ ผลิตแบบยังชีพและแบบพันธะสัญญากับโครงการหลวง กลุ่มที่ 2 มีระบบผลิตแบบยังชีพและแบบพาณิชย์ โดย ขายผลผลิตให้กับตลาดอิสระ และได้้นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสร้างปัจจัยการผลิตภาคเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อ ความมั่นคงของเศรษฐกิจครัวเรือน ออกเป็น 4 ด้าน 17 ตัวชี้วัด เพื่อประเมินความมั่นคงระดับครัวเรือนและ ระดับชุมชน 3 ระดับ คือ ระดับ 3 มั่นคง ระดับ 2 มั่นคงแบบมีเงื่อนไข คือพร้อมพัฒนาไปสู่ระดับมั่นคงได้หรือ ถดถอยไปสู่ระดับไม่มั่นคง และระดับ 1 ไม่มั่นคง

จากปัจจัยการผลิตภาคเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ส่งผลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจครัวเรือน ด้านที่ 1 การลงทุนด้านปัจจัยการผลิตภาคเกษตร ซึ่งประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัดคือ (1) ความเพียงพอของแรงงานใน ครัวเรือนและแรงงานแลกเปลี่ยน (2) ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดต่อต้นทุนรวม จากการประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับมั่นคง ด้านที่ 2 การเพียงพอของทรัพยากร การจัดการที่ดินเพาะปลูกและการปลูกพืช ประกอบไปด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ (1) การใช้ประโยชน์ที่ดินในครัวเรือน (2) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน (3) ความพอเพียงของน้ำในการเพาะปลูกและชุมชนมีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ (4) ความหลากหลายของพืชที่ปลูก การประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1 และ 2 อยู่ในระดับมั่นคง ด้านที่ 3 ปัจจัยที่สนับสนุนความมั่นคงของ

เศรษฐกิจครัวเรือน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ (1) ความเพียงพอของข้าวและความสม่ำเสมอของข้าวไว้เพื่อบริโภค (2) ความเพียงพอของอาหารในการบริโภคจากการปลูกพืชไว้ตามหัวไร่ปลายนา (3) สัดส่วนการใช้ประโยชน์จากป่าต่อค่าอาหารรวม (4) ความเพียงพอของสัตว์เลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือนต่อค่าอาหารรวม (5) ความมั่นคงด้านอาชีพของครัวเรือน จากการประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1 และ 2 อยู่ในระดับมั่นคงแบบมีเงื่อนไข ด้านที่ 4 ด้านการจัดการสถานะเศรษฐกิจครัวเรือน ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัดคือ (1) รายได้ (1.1) สัดส่วนต้นทุนการผลิตพืชเพื่อขายต่อรายได้จากการปลูกพืชเพื่อขาย (1.2) สัดส่วนรายได้สุทธิจากการปลูกพืชต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (2) ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อค่าใช้จ่ายรวม (3) หนี้สิน/เงินออมในครัวเรือน (3.1) การกักเงินและความสามารถในการชำระหนี้ในรอบปีการผลิต (3.2) สัดส่วนของหนี้สินในครัวเรือนเมื่อเทียบกับรายได้สุทธิของครัวเรือน (3.3) การออมในรูปที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดของรายได้รวมในครัวเรือน การประเมินพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1 และ 2 อยู่ในระดับมั่นคง

จากการวิเคราะห์การประเมินปัจจัยการผลิตภาคเกษตรเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมั่นคง เนื่องจากครัวเรือนมีการพึ่งพิงปัจจัยผลิตในครัวเรือนมากกว่าภายนอก ชุมชนมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และเพียงพอ และมีการปลูกพืชที่หลากหลาย เศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนมีสัดส่วนรายได้สุทธิตามกว่าค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และมีความสามารถในการชำระหนี้ ทำให้หนี้สินลดลง มีแนวโน้มในการออมมากขึ้น แต่ครัวเรือนควรให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อบริโภค เพื่อลดค่าใช้จ่าย ควรลดต้นทุนการผลิตในรูปเงินสด โดยการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อมีอำนาจในการต่อรองด้านการรับซื้อ และราคาผลผลิต ทำให้มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นนำไปสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจครัวเรือน

วีระชัย และคณะ (2550) ได้ศึกษาหนี้สิน การใช้จ่าย และความสุขของครัวเรือนชนบท วัดอุปสงค์ของการศึกษานี้เพื่อศึกษาการใช้จ่ายของครัวเรือน และอิทธิพลของหนี้ที่มีต่อการใช้จ่ายของครัวเรือน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในนโยบายประชานิยมและการเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านกับค่านิยมของการเป็นหนี้ และเพื่อศึกษาอิทธิพลของการเป็นหนี้ รวมทั้งแหล่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายอย่างสุจริตที่มีต่อความสุขของสมาชิกในครัวเรือนชนบท โดยอาศัยข้อมูลจากโครงการวิจัยเชิงสำรวจระดับประเทศในโครงการวิจัย “ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยจากการใช้เงินนอกงบประมาณของภาครัฐ” โดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรครัวเรือนในชนบททั้งประเทศ จำนวน 434 ครัวเรือน ครอบคลุม 5 ภาค 10 จังหวัด ดังนี้ นครปฐม สิงห์บุรี เชียงใหม่ ตาก ขอนแก่น มหาสารคาม ภูเก็ต พังงา ระยอง และปราจีนบุรี การสำรวจครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างหรือสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นผู้แทนของครัวเรือนตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression) จากการศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการใช้นโยบายประชานิยม โดยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล เป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมการเป็นหนี้ และเป็นตัวเร่งให้คนในชนบทมีหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต ดังนั้น ตัวแปรหนี้สินจึงมีบทบาทสูงมากต่อการใช้จ่ายของครัวเรือนในชนบท ถึงแม้ว่าผลกระทบของปัจจัยหนี้สินที่มีต่อการใช้จ่ายจะมีน้ำหนักน้อยกว่าปัจจัยรายได้รวมของครัวเรือนก็ตาม

หากวิเคราะห์ลงลึก ก็พบว่ารายได้ที่ทำได้ของครัวเรือน ยังถูกนำมาใช้จ่ายในสิ่งที่เป็ประโยชน์ สิ่งที่จะให้ผลตอบแทนในอนาคต อาทิ การใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน การออมเงิน และการลงทุนเพื่อตนเองในอนาคต เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสำหรับสังคมในชนบทไทยนั้นการใช้จ่ายของครัวเรือนที่ใช้จ่ายจากเงินกู้ทั้งในและนอกระบบก็ตาม มีผลน้อยมากต่อมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว เพราะการใช้จ่ายเงินด้วยการเป็นหนี้้นั้นนอกจากไม่มีผลต่อการใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์แล้ว ยังมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้จ่ายเงินที่มีขอบ อาทิ หวย การพนัน สุรา เบียร์ ยาสูบ และการผ่อนชำระหนี้สิน ด้วย ถัดจากนั้น ตัว

แปรรายได้จากการทำงานโดยสุจริต ย่อมทำให้คนมีความสุขเกิดขึ้นได้ เมื่อมีรายได้ความกังวลถึงความเสี่ยงในอนาคตของบุคคลก็จะลดลง และตัวแปรหนี้สิน หรือตามหลักความสุขของคฤหัสถ์ คือ สุขอันเกิดจากความไม่เป็นหนี้สิน จากผลการศึกษา ยังไม่มีผลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่จะตอบว่าถ้ามีหนี้แล้วจะทำให้ความสุขลดลงอย่างไรก็ตามมีข้อค้นพบสำคัญว่า การเป็นหนี้จากโครงการประชานิยมของรัฐบาลโดยเฉพาะหนี้จากโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น มีผลต่อการทำให้ความสุขลดลง โดยมองว่าการก่อหนี้เป็นเรื่องปกติ จึงพร้อมที่จะกู้หนี้จากโครงการต่างๆ ของรัฐบาล เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายอย่างไม่ควบคุมกำกับเหมือนกับการใช้จ่ายเงินที่หามาได้จากการทำงานของตนเอง ผลสุดท้ายจึงทำให้ตนเองมีความสุขลดลง เพราะต้องมีภาระที่ตนเองต้องมาชดใช้หนี้ที่ตนเองก่อเอาไว้

2.1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

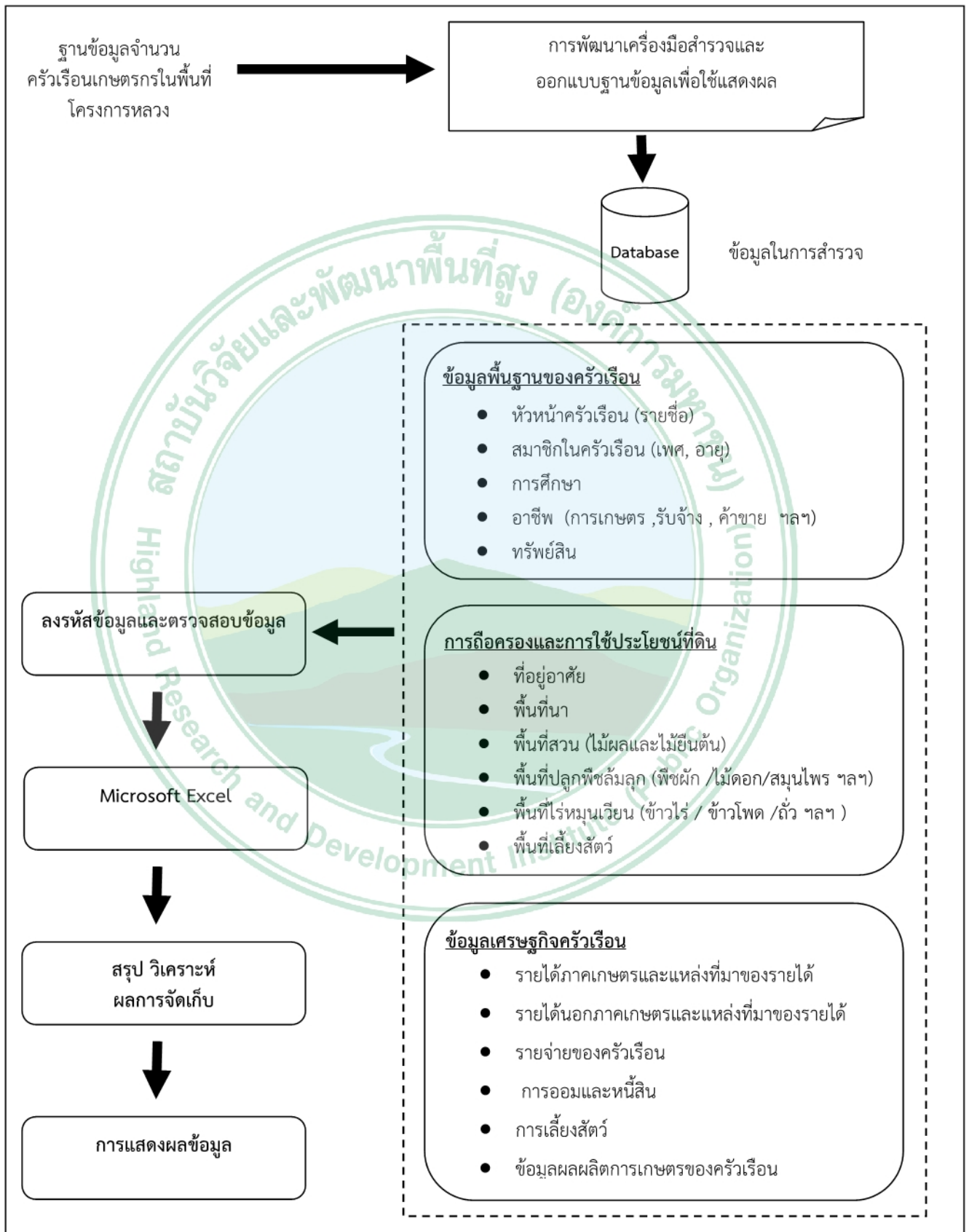
การสำรวจข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่ได้จัดทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาและใช้ในการจัดทำเป็นตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการกำหนดเกณฑ์การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554) ประกอบด้วย ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรหลายเรื่อง ได้แก่ การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน รายได้และรายจ่าย หนี้สินและทรัพย์สิน รวมถึงข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร โดยใช้วิธีสุ่มครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างเพื่อจัดเก็บข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เกษตรกร และจัดทำข้อมูลเป็นรายปี กองพัฒนาเกษตรที่สูง (2543) ได้สำรวจเศรษฐกิจครัวเรือนในโครงการหลวง โดยวิธีสุ่มตัวอย่างตามวิธี Stratified Random Sampling ให้ครอบคลุมเกษตรกรเผ่าต่างๆ ตามสัดส่วนจำนวนประชากร เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวงระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2549)

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ มีแนวคิดการสำรวจข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนรายครัวเรือน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลของเกษตรกรไปใช้ประโยชน์เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่โครงการหลวง ทั้งในระดับรายศูนย์และแสดงภาพรวมของโครงการหลวง ซึ่งข้อมูลที่ต้องสามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้งาน และสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลแผนที่/สารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อใช้วางแผนการใช้ที่ดินในระยะต่อไป รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับงานส่วนต่างๆ ของโครงการหลวง เช่น E- farm ระบบทะเบียนเกษตรกรที่ได้ GAP เป็นต้น

กรอบแนวคิดการสำรวจข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

1. กรอบแนวคิดการสำรวจข้อมูลพื้นฐานรายครัวเรือนในพื้นที่โครงการหลวง

2. กรอบแนวคิดในการแสดงผลข้อมูลพื้นฐานรายครัวเรือนในพื้นที่โครงการหลวง

